

สาร ชมรมจริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย FERCIT NEWSLETTER

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มี.ค.) พ.ศ. 2548 <http://www.med.cmu.ac.th/fercit/>

สรุปการประชุมนานาชาติ ที่เชียงใหม่

ในฉบับ

- ☞ จากกองบรรณาธิการ หน้า 1
- ☞ ประชุมวิชาการที่เชียงใหม่ หน้า 1
- ☞ การขอความยินยอมผู้ป่วยเด็ก หน้า 3
- ☞ ภาพกิจกรรม หน้า 4

จากกองบรรณาธิการ

สารชมรมฉบับนี้เป็นฉบับแรกของปี พ.ศ. 2548 ทางกองบรรณาธิการมีนโยบายที่จะปรับปรุงการตีพิมพ์สารชมรม เป็นทุก 3 เดือน และจะพยายามให้มีข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทุกท่านให้ได้มากที่สุด ถ้าท่านสมาชิกท่านใดมีข่าวสาร หรือข้อมูลใดที่ต้องการจะให้ตีพิมพ์ลงในวารสารชมรม ก็สามารถส่งข้อมูลมาได้ที่กองบรรณาธิการ

อาภรณ์ภิรมย์ เกตุปัญญา
บรรณาธิการ

ประชุมวิชาการ

An International Conference on Health research and Access to Medicines in Asia & the Western Pacific

รศ. พญ. พรรณแข มโหสิวริยะ
กรรมการ และเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

การประชุมนานาชาติ เรื่อง Health Research and Access to Medicine นี้ จัดโดย FERCAP โดยได้รับความสนับสนุนจากองค์กรการ

ระหว่างประเทศได้แก่ TDR, WHO, WMA, DHHS, EFGCP, IFPMA และ SIDCER มีผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นผู้แทนของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนในเขตเอเชีย และแปซิฟิกตะวันตกทั้งสิ้น 17 ประเทศ จัดประชุมระหว่าง วันที่ 13-14 ธันวาคม 2547 ณ โรงแรมอิมพีเรียล แมปิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ให้เป็นเวทีที่ผู้แทนของคณะกรรมการจริยธรรมฯ ของประเทศต่างๆ ในเขตนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่ยังขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในการวิจัยและการคุ้มครองผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาของแต่ละที่ เพื่อระดมสมองในการที่จะเสนอแนวทางเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนที่เป็นสถานที่ที่วิจัย ให้ได้รับประโยชน์จากการวิจัยมากขึ้นในแง่การได้รับยาและเวชภัณฑ์ ในการรักษาโรคที่กำลังวิจัย ทั้งในระหว่างการวิจัยและเมื่อสิ้นสุดการวิจัยแล้ว เนื่องจากประเด็นทางจริยธรรมในเรื่องนี้ เป็นประเด็นที่หลายฝ่ายก็มีความเห็นตรงกันว่าผู้เข้าร่วมการวิจัย และชุมชนที่ศูนย์วิจัยตั้งอยู่นั้น ควรได้รับความคุ้มครองมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการของโรคดีขึ้นจากการได้รับยาที่ใช้ในการวิจัย แต่ยานั้นอาจจะมียาแพงทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยไม่สามารถจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการชื้อยานั้นมาใช้ต่อหลังจากสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้ว หรือผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับ placebo ก็ควรมีโอกาสได้รับยาหรือเวชภัณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยเช่นกัน หากผลจากการศึกษาวิจัยประเมินว่ายามีประสิทธิภาพในการรักษาโรคนั้นจริง

การจัดประชุมจัดทำในรูปแบบ plenary lecture, round table discussion และ working group ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาสาระของการประชุมได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่

- บริษัทผู้ผลิตยาและเวชภัณฑ์
 - นักวิจัย และสถาบันที่นักวิจัยสังกัดอยู่
 - คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนที่รับรองโครงการวิจัยในศูนย์วิจัยนั้น
- องค์กรของรัฐ เช่น องค์กรอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

- องค์การระหว่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น WHO, FERCAP เป็นต้น

มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้คิดค้นเวชภัณฑ์ใหม่ และเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าจะต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก และจะต้องมีกระบวนการต่างๆ อีกมากมาย ทั้งที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อให้ได้รับสิทธิบัตร และการขึ้นทะเบียนเพื่อผลิตจำหน่าย ซึ่งกระบวนการนี้ต้องใช้เวลายาวนานกว่าที่บริษัทผู้ผลิต จะได้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับที่ได้ลงทุนไป ถึงแม้ว่าบริษัทผู้ผลิตจะหวังผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความคิดค้นเพื่อผลิตยาและเวชภัณฑ์ใหม่ๆ นี้ มีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมทำให้มีทางเลือกใหม่ที่จะบำบัดรักษาโรคได้ดีขึ้น และบริษัทเอกชนเหล่านี้ก็เป็นแหล่งทุนที่สำคัญในการพัฒนา ยาและเวชภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งควรที่จะได้รับความคุ้มครองในแง่การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ให้คุ้มค่าแก่การลงทุน โดยมีกฎหมายที่จะคุ้มครองอย่างยุติธรรมต่อทุก ๆ ฝ่ายและองค์กรของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีกฎหมายที่รัดกุมและโปร่งใส ในการขึ้นทะเบียนเพื่อผลิตและจำหน่ายในประเทศ อีกทั้งต้องมีกลไกในการกำหนดราคายา มีระบบบริการทางสาธารณสุขที่จะช่วยให้ประชาชนได้เข้าถึง

บริการได้ตามความจำเป็นและทั่วถึง จึงเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนให้ให้มีการพัฒนาและลงทุนจากบริษัทผู้ผลิตอย่างต่อเนื่อง

นักวิจัยและสถาบันที่นักวิจัยสังกัดอยู่

มีบทบาทสำคัญในลำดับถัดมาจากบริษัทผู้ผลิต เนื่องจากขั้นตอนในการพัฒนายาจะต้องมีการวิจัยในคน phase I-III จึงจะสามารถนำผลการวิจัยที่ยืนยันว่ายานั้นมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ มาเพื่อขึ้นทะเบียนในการผลิตจำหน่ายได้ นักวิจัยควรมีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างการวิจัย โดยคำนึงถึงความต้องการชุมชนเป็นหลัก ว่าโรคใดเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนนั้น ยาที่จะพัฒนานั้นนั้นตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทางสาธารณสุขของชุมชนหรือไม่ ในการวางแผนวิจัยไม่เพียงแต่จะคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมวิจัยในขณะดำเนินการวิจัยเท่านั้น แต่เมื่อสิ้นสุดการวิจัยแล้วผู้เข้าร่วมการวิจัยจะมีโอกาสได้ใช้ยาและเวชภัณฑ์นั้นต่อไปได้อย่างไร หากผลการวิจัยพบว่ายาและเวชภัณฑ์นั้นมีประสิทธิภาพดีและปลอดภัยต่อผู้ใช้ โดยนักวิจัยจะต้องมีความสำนึกของความเป็นแพทย์ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยอย่างดีที่สุดตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพด้วย นักวิจัยจะมีอำนาจในการต่อรองเพื่อคุ้มครองผู้เข้าร่วมการวิจัยหรือผู้ป่วยที่เขาดูแลอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากได้รับความสนับสนุนจากสถาบันที่นักวิจัยสังกัดอยู่ โดยมีนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่คำนึงถึงสิทธิและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นหลัก

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

มีบทบาทสำคัญในการให้การรับรองโครงการวิจัยที่มีคนเป็นผู้เข้าร่วมวิจัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างสากลแล้วว่า โครงการวิจัยในคนทุกโครงการจะต้องผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมฯ ก่อน

เริ่มทำการวิจัย ดังนั้นคณะกรรมการจริยธรรมฯ ควรถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องดูแลให้ครอบคลุมไปถึงการเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์เมื่อสิ้นสุดการวิจัยแล้วด้วย หากเห็นว่าเงื่อนไขในส่วนนี้ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ควรขอให้มีการปรับแก้ไขก่อนที่จะให้การรับรอง ควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินการของคณะกรรมการจริยธรรมระดับชาติ ที่จะให้ทุก ๆ คณะกรรมการจริยธรรมฯ ได้ใช้เป็น

มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ ก็จะเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการจริยธรรมฯ ให้มากขึ้น

องค์กรของรัฐ

องค์การอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขของแต่ละประเทศ นับเป็นอีกหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ของแต่ละประเทศ ซึ่งควรจะมีขั้นตอนที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่ต้องโปร่งใสและเป็นธรรม ควรมีหน้าที่ในการกำหนดราคายาในท้องตลาด เพื่อเป็นธรรมและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ โดยเฉพาะยาหลักที่ใช้ในการรักษาพยาบาล (บัญชียาหลักแห่งชาติ) รัฐควรมีการกำหนดนโยบายในการให้การรักษาพยาบาลโดยเฉพาะโรคที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข มีการยกตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารักษาโรค AIDS ที่ประสบผลสำเร็จอย่างงดงามในประเทศไทย เนื่องจากองค์กรของรัฐได้ให้ความสนับสนุนจนกระทั่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายของประเทศจนกระทั่งประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ป่วยโรค AIDS สามารถเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิภาพและปลอดภัยในการรักษาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความด้อยทางเศรษฐกิจ รัฐก็ได้มีบทบาทในการช่วยเหลือ โดยประกาศเป็นนโยบายทางการแพทย์และสาธารณสุขแห่งชาติ เริ่มต้นที่การป้องกันการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก การสนับสนุนให้มีการผลิตและจำหน่ายยาที่มีคุณภาพแต่ราคาถูกขึ้นใช้ในประเทศและขยายวงกว้างไปถึงระบบประกันสุขภาพที่รัฐมีให้แก่ประชาชน นอกจากนี้รัฐควรมีส่วนผลักดันในการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาวินิจฉัยด้านการแพทย์และสาธารณสุขภายในประเทศ โดยขอความร่วมมือจากผู้สนับสนุนทุนวิจัยแหล่งใหญ่จากภายนอกประเทศ

ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี และทรัพยากรบุคคลที่ยังขาดแคลนเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศในด้านนี้ โดยถือว่าการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข เป็นการบริการขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดการให้กับประชาชนในประเทศ

องค์กรระหว่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ที่ประชุมเน้นถึงการให้สมาชิกช่วยระดมความคิดเห็นในการที่จะให้ FERCAP มีส่วนร่วมประสานงานของคณะกรรมการจริยธรรมฯ ของภูมิภาคนี้ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ในการกำหนดนโยบายการจัดการกับประเด็นทางจริยธรรมดังกล่าวนี้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับประโยชน์ในการเข้าถึงเวชภัณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยภายหลังจากที่การวิจัยได้สิ้นสุดลง การร่วมมือร่วมใจของคณะกรรมการจริยธรรมฯ ในภูมิภาค จะเสริมความเข้มแข็งของแต่ละคณะกรรมการฯ ในการเรียกร้องให้ผู้สนับสนุนทุนวิจัยรับผิดชอบในส่วนนี้มากขึ้น และเป็นส่วนผลักดันให้

องค์กรของรัฐให้ความสนใจและสนับสนุนโดยกำหนดนโยบาย หรือ ออกกฎหมายที่จะควบคุมดูแลในการจัดหายาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นแก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมายต่อไป

นอกจากประเด็นหลักในการประชุมครั้งนี้แล้ว ใน Working group ยังได้มีโอกาสอภิปรายถึงปัญหาที่แต่ละคณะกรรมการจริยธรรมของประเทศต่างๆ ประสบอยู่ ซึ่งได้แก่การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลและความสนับสนุนจากสถาบันและภาครัฐอย่างแท้จริงเพื่อให้คณะกรรมการจริยธรรมฯ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการติดตามความก้าวหน้าของโครงการวิจัย การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยในแง่ต่างๆ เช่น การได้รับผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์จากการเข้าร่วมการวิจัย การออกกฎระเบียบและกฎหมาย และความร่วมมือระหว่างสถาบันและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้อภิปรายถึงปัญหาทางจริยธรรมที่ยังคงเป็นปัญหาของทุกประเทศทั่วโลก เกี่ยวกับ Standard of care, การใช้ placebo, การวิจัยที่ใช้ biologic sample, การตั้ง tissue bank และการการศึกษาทางด้านพันธุศาสตร์ ซึ่งมีกรัง material ต่างๆ จากร่างกายของผู้เข้าร่วมการวิจัย ไปยังต่างประเทศ ยังไม่มี guideline. ในด้านนี้อย่างรัดกุมเพียงพอ จึงทำให้ประเทศที่ด้อยกว่าเสียเปรียบในด้านความเป็นเจ้าของ specimen ที่ควรจะได้รับผลประโยชน์ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ specimen นั้น และการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งคงจะต้องมีการติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาด้านนี้ต่อไป

ให้การรักษาอะไรบ้าง ถ้ามีการสุ่มให้การรักษา ผู้ปกครองอยากทราบว่า บุตรอยู่ในกลุ่มทดลองหรือในกลุ่มควบคุม ได้รับการรักษาอะไรบ้าง ความเสี่ยงและผลดีของการวิจัยในระยะสั้นมีอะไรบ้าง ความเสี่ยงและผลดีในระยะยาวมีอะไรบ้าง ความแตกต่างระหว่างการรักษาของโครงการวิจัยนี้และการรักษาที่บุตรกำลังได้รับอยู่ หรืออาจจะได้รับถ้าไม่ได้เข้าร่วมในการวิจัยมีอะไรบ้าง ตลอดจนการพยากรณ์โรค หักลดการในการวิจัยนี้เจ็บไหม ถ้าเจ็บจะเจ็บอยู่นานเท่าไร ทำอย่างไรจึงสามารถป้องกันการเจ็บนั้นหรือควบคุมอาการเจ็บนั้นได้ มีผลข้างเคียงจากหัตถการหรือไม่ อย่างไร ผู้ปกครองควรปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง บุตรที่เข้าร่วมการวิจัยควรปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง ผู้ปกครองต้องจ่ายค่าอะไรบ้างในระหว่างที่บุตรเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ผู้ปกครองหรือบุตรจะได้รับเงินค่าอะไรบ้างในระหว่างที่เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ผู้ปกครองหรือบุตรจะได้รับเงินค่าอะไรบ้างในระหว่างที่เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ (ปกครองรับผิดชอบส่วนใดบ้าง เด็กรับผิดชอบส่วนใดบ้าง ผู้วิจัยรับผิดชอบส่วนใดบ้าง อาทิเช่น ตอบคำถาม รักษาข้อมูลเป็นความลับ พยายามลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่างเต็มความสามารถ และให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการวิจัย ถ้ามีสิ่งผิดปกติ จะเกิดอะไรขึ้น บางครั้งผู้ปกครองมีคำถามหรือเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินจะให้ติดต่อหรือโทรศัพท์หาใครผู้ปกครองจะได้รับข้อมูลอะไรบ้างในระหว่างเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ และหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยนี้ผู้ปกครองมีสิทธิ์ที่จะถอนตัวจากโครงการนี้หรือไม่ ถ้ามีสิทธิ์จะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร การถอนตัวมีผลต่อการดูแลบุตรหรือไม่ และใครทราบว่าบุตรเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ เขาทราบข้อมูลอะไรบ้าง

เทคนิคการให้ข้อมูลและขอความยินยอม

หลักสำคัญและปฏิบัติได้ง่ายในการให้ข้อมูลและขอความยินยอม ได้แก่

1. หลักการง่าย ๆ คือ นึกถึงใจเขาใจเรา ถ้าบุตรของผู้วิจัยเป็นอาสาสมัคร ผู้วิจัยยินดีให้เข้าร่วมโครงการนี้หรือไม่ การวิจัยนี้มีผลดี (benefits) และผลเสีย (risks) ต่อบุตรของผู้วิจัยอย่างไรบ้าง ถ้าไม่มีผลดีต่อบุตรของผู้วิจัยเลยจะให้เข้าร่วมโครงการนี้หรือไม่ ถ้ามีผลดีมากกว่าผลเสียและผู้วิจัยยินดีให้เข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยอยากได้รับการปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง สาละเหล่านี้คือสิ่งสำคัญที่ต้องบรรจุไว้ในการให้คำยินยอมและขอความยินยอม
2. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย คนที่อ่านและปฏิบัติคือผู้ปกครอง เนื้อหาและภาษาที่ใช้จึงต้องคำนึงถึงระดับการอ่าน ความเข้าใจ ความรู้และของวัฒนธรรมของผู้ปกครองและชุมชนด้วย
3. ถ้าวิธีการวิจัยยาวหรือซับซ้อน ควรสรุปเป็นแผนภูมิ ตารางหรือรูปภาพที่เข้าใจได้ง่าย
4. บรรยากาศในการให้ข้อมูลและขอความยินยอมเป็นไปอย่างให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของอาสาสมัครและผู้ปกครอง ไม่มีบรรยากาศการข่มขู่ บังคับหรือคุกคามให้ยินยอม

ศ.พญ.จุฬารัตน์ พงษ์ชาติคุณากร
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้วิจัยทำการวิจัยในผู้ป่วยเด็กต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครอง สิ่งสำคัญคือการให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย การแจ้งข้อมูลโดยใบข้อมูลผู้ป่วยหรืออาสาสมัครและวิธีขอความยินยอม ใบข้อมูลผู้ป่วยมักเป็นจุดอ่อนของเอกสารที่ผู้วิจัยจะถูกคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เสนอให้มีการแก้ไข ดังนั้นผู้เขียนจึงได้เขียนบทความนี้เพื่อแนะนำผู้วิจัย โดยเน้นเนื้อหาของใบข้อมูลผู้ป่วย และการขอความยินยอม

สาระสำคัญที่ต้องบรรจุอยู่ในใบข้อมูลผู้ป่วยและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบส่วนใหญ่มาจากคำถามที่ผู้ปกครองต้องการจะถามผู้วิจัยเกี่ยวกับการที่บุตรของเขาจะเข้าร่วมในโครงการวิจัย¹ ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของการวิจัยคืออะไร ใครเป็นผู้สนับสนุนหรือจ่ายเงินให้ทำการวิจัย สถานที่ที่ทำการวิจัยคือที่ไหน ทำวิจัยนานเพียงใด ต้องทำหัตถการหรือตรวจทางห้องปฏิบัติการอะไรบ้าง การตรวจเหล่านี้แตกต่างจากกรณีที่บุตรไม่ได้เข้าการวิจัยอย่างไรบ้าง ในระหว่างเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้มี

สรุป

การเขียนใบข้อมูล การให้ข้อมูลและการขอความยินยอมสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในกระบวนการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนภายในเงื่อนไขของชนิดของการวิจัย ผู้เขียนหวังว่าผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลตลอดจนหลักการและเทคนิคดังกล่าวข้างต้น จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ ต่อไป

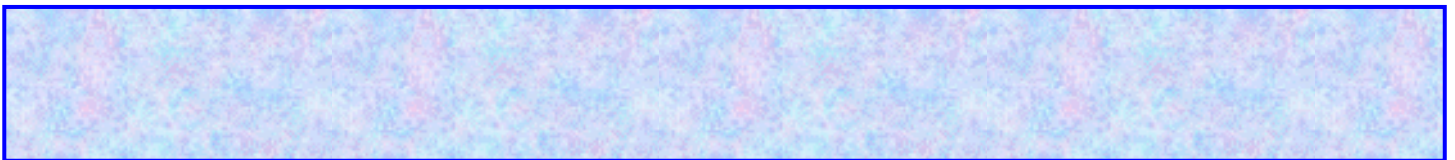
เอกสารอ้างอิง

1. Understanding and agreeing to children's participation in clinical research. In: Field MJ, Berman RE, editors. Ethical conduct of clinical research involving children. Washington DC.: National Academic Press. 2004. p. 146-210.

ภาพการประชุมที่เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13-14 ธันวาคม 2547 ณ
โรงแรมอิมพีเรียล แมปิง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพการประชุมที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชมรมจริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถ.พระราม 4 เขตปทุมวัน กทม.10330

กรุณาส่ง

